

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
Імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва
та реставрації творів мистецтва

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
_____ Урсу Н.О.
«_____» _____ 2019р.

Дипломна робота магістра
з теми:
«РОЗВИТОК МИСТЕЦТВА УКРАЇНСЬКОГО ПОРТРЕТА»

Виконала: студентка 2 курсу,
групи ДПМ1-М18 спеціальності
023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Подлесна Тетяна Анатоліївна

Науковий керівник: Кліщ О. А.,
кандидат архітектури,
старший викладач кафедри

Рецензент: Підгурний І.С., кандидат
мистецтвознавства, доцент кафедри

Кам'янець-Подільський, 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. УКРАЇНСЬКИЙ ПОРТРЕТ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ПОРТРЕТНОГО МИСТЕЦТВА	5
1.1. Еволюція європейського портретного мистецтва.....	5
1.2. Особливості українського портретного жанру	11
Висновки до розділу I	21
РОЗДІЛ II. ТИПОЛОГІЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОРТРЕТНОГО МИСТЕЦТВА	23
2.1. Види та жанри портрету.	23
2.2. Актуальні тенденції українського портретного жанру	30
Висновок до розділу II	54
РОЗДІЛ III. ВІЯННЯ ПОП-АРТУ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПОРТРЕТАХ.....	55
3.1. Витоки, концепція та розвиток стилю поп-арту	55
3.2. Техніка та методологія створення сучасних серійних портретів у стилі поп-арт.....	61
Висновок до розділу III.....	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	67
ДОДАТКИ.....	ПОМИЛКА! ЗАКЛАДКА НЕ ОПРЕДЕЛЕНА.

ВСТУП

Актуальність теми: відображена у запиті українського суспільства на відповідність портретного мистецтва актуальним тенденціям розвитку даного жанру. Вирішуючи спільну художню проблему саме в галузі портрета, художники різних країн і різного часу охоче переймають художні засоби один в одного. Не випадково учителем Т.Г. Шевченка був голландець Рембрандт, що жив за 200 років до нього. З другого боку - і цілком природно, взаємодія мистецтва територіально близьких країн певного часу особливо виразно виступає в жанрі портрета.

Мета дослідження: вивчення особливостей розвитку українського портретного жанру в контексті світових мистецьких тенденцій, класифікація сучасних видів портрету.

Об'єкт дослідження: портрет, як жанр образотворчого мистецтва.

Предмет дослідження: характеристика типів портрету, особливості стильових портретних рішень, техніка та методологія створення портрету у стилі поп-арт.

Методи дослідження: ознайомити з історією виникнення жанру портрета, його видами, продовжити знайомство з творами художників-портретистів та типами портретів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан дослідженості специфіки європейського портрету із початку XVI століття до сучасності, зокрема на українських теренах.
2. Дослідити види портрету, техніки відомих портретистів, таких як: Леонардо да Вінчі, Рафаель Санті, Дієго Веласкес, П'єр-Огюст Ренуар, Ель Греко, Ганс Гольбейн, Антоніс Ван Дейк, Д. Левицький, В. Боровиковський, Т. Шевченко.
3. Визначити актуальні тенденції українського портретного жанру.
4. Вивчити передумови виникнення та ключові засади стилю поп-арту.

5. Формувати вміння та навички здійснення аналізу творів мистецтва, оволодіння технікою та методологією створення сучасних серійних портретів у стилі поп-арт.

Наукова новизна дослідження полягає в здійсненні порівняльного аналізу європейських стильових течій портретного мистецтва, визначенні особливостей портретного жанру українських шкіл та майстрів зокрема, окресленні ролі мистецьких здобутків українських шкіл у світових тенденціях формування технік портретного жанру образотворчого мистецтва.

Практичне значення: результати дослідження можуть застосовуватись як навчальний матеріал для студентів образотворчих спеціальностей професійних навчальних закладів.

Структура та обсяг роботи: дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, котрі в свою чергу поділяються на підрозділи, висновків до розділів та загальних висновків, списку використаної літератури, додатків. Загальний обсяг роботи налічує 71 ст.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Пожвавлення мистецького життя позначилося на стилістичних особливостях портретного живопису – в ньому все наполегливіше починають зустрічатися риси європейського стилю бароко. Та в цілому провідну роль продовжував відігравати портрет сарматського типу з його площинним трактуванням форм, локальними кольорами та лінеарністю. Як повноцінне і життєздатне явище він існував паралельно не лише з відмираючим бароковим, а й з новонароджуваним класицистичним портретом, успішно конкуруючи з ними за попитом, у багатьох випадках набуваючи симбіозу площинності з елементами європейського живопису.

З іншого боку, слід відзначити дивовижну безтурботність навіть вельми культурних людей щодо живописних портретів. Чомусь панує думка, що фотографія вирішує всі проблеми фіксації зовнішності, що, звісно, є глибокою помилкою. Фото певної особи, навіть у величні моменти її існування, лишається не більше, як закріпленням лише одного моменту. Живописець, спілкуючись із натурою тривалий час, має можливість сказати про неї більше й вагомніше.

Поява і розвиток портретного жанру в мистецтві відбиває процес самопізнання людини, ствердження власної значущості та гідності перед лицем суспільства, підкореної природи, навіть перед невблаганною смертю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андронікова М.А. Про мистецтво портрета. Київ: Місіонер , 1975. С. 34-37.
2. Андронікова М.А. Портрет. Від наскальних малюнків до звукового фільму. 1980. С. 56-67.
3. Александрович В. Львівські малярі кінця XVIII ст. Львів: Місіонер, 1998. 198 с.
4. Алпатов М.В. Очерки по истории русского искусства: в 2-х т. - Т.1. Мсква: 1967. 540 с.
5. Бичков В. В. Лексикон нонкласікі. Художньо-естетична культура XX століття. Москва: Дрофа, 2003. 326 с.
6. Бондаренко О.О. Мистецтво поп-арту / Бібліотека мистецтва. 2009. № 5. С. 14-17.
7. Белецкий П.А. Украинская портретная живопись XVII - XVIII вв. Львов, 1981. 173 с.
8. Белічко Н. В. Козацтво в українському живописі. Диво слово. 2002. №6. С. 64 - 67.
9. Білецький П.В. Своєрідність українського мистецтва: [Народна картина «Козак Мамай»]. Культура і життя. 1996. 16 жовтня. 4 с.
10. Білецький П.О. Український портретний живопис XVII - XVIII ст. Проблеми становлення і розвитку. Київ: Мистецтво, 1969. 319 с.
11. Бушак С.А. Мамаї та сміхова культура українського народу. Слово і час. 1998. №6. 79 с.
12. Віппер Б. Р. Збірники Московського Меркурія по історії літератури і мистецтва. 1. М., 1917; в кн. Віппер Б. Р. Статті про мистецтво. Москва: 1970, 163-172. С.
13. Власов В.Г. Стили в искусстве. Словарь (архитектура, графика, декоративно - прикладное искусство, живопись, скульптура). СПб, 1995.35 с.
14. Волков Н.Н. Цвет в живописи. Москва: Искусство, 1984. 320 с.

15. Данилов И.Е. Искусство средних веков и Возрождения. Москва: Высшая школа, 1984. 290 с.
16. Дзюба О., Павленко Г. Літопис найважливіших подій культурного життя в Україні (X - середина XVII ст.). Київ: Арттек, 1998. 200 с.
17. Данилов И.Е. Искусство средних веков и Возрождения. Москва: Высшая школа, 1984. 290 с.
18. Жолтовський П.М. Український живопис XVII - XVIII ст. Київ: Мистецтво, 1978. 217 с.
19. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні у XVI - XVIII ст. Київ: Наукова думка, 1983. 161 с.
20. Зингер Л.С. Очерки теории и истории портрета. М: Изобразительное искусство, 1986. 323 с.
21. Історія українського мистецтва: в 6-ти т. Київ: Українська радянська енциклопедія 1967. Т. 2. - 470 с.
22. Історія українського мистецтва: в 6-ти т. Київ: Українська радянська енциклопедія 1968. Т. 3. 438 с.
23. Історія українського мистецтва: в 6-ти т. Київ: Українська радянська енциклопедія, 1969. Т. 4. 382 с.
24. Історія української культури/ За ред. І. Крип'якевича. Київ: Либідь, 1991. 420 с.
25. Історія українського мистецтва: в 6-ти т. Київ: Українська радянська енциклопедія 1967. Т. 2. 470 с.
26. Лисаковский И.В. Искусство в понятиях и терминах. Словарь - справ очник. Москва: Изобразительное искусство, 1995. 280 с.
27. Логвин Г.Н. По Україні: Стародавні мистецькі пам'ятки. Київ: Мистецтво, 1968. 221 с.
28. Логвин Г.Н. Украинское искусство X - XVIII вв. Москва: Искусство, 1963. 310 с.

29. Маньковська Н.Б. Культурологія. ХХ век. Москва: Просвещение, 2010. 236 с.
30. Мигунов С.А., Хренов Н.А. Естетика і теорія мистецтва ХХ століття. Хрестоматія. Москва: Прогресс-Традиція, 2008. 678 с.
31. Мистецтво України. Енциклопедія. Київ: Наукова думка, 1995. 270 с.
32. Митці України. Енциклопедичний довідник. За ред. А.В. Кудрицького. Київ: Вища школа, 1992. 366 с.
33. Нариси з історії українського мистецтва. Київ: Мистецтво, 1966. 170 с.
34. Словник з мистецтва / К. М. Кадочникова. Москва: Дрофа, 2011. 789-801 с.
35. Толстой А. Галактика поп-арту. Нова юність, 2001. 301 с.
36. Овсійчук В.А. Майстри українського бароко, Жовківський художній осередок. Київ: Наукова думка, 1991. 400 с.
37. Овсійчук В.А. Українське малярство, Х - ХVІІІ ст. Проблеми кольору. Львів: Інститут народознавства, 1996. 478 с.
38. Овсійчук В.А. Українське мистецтво другої половини ХVІ - першої половини ХVІІ ст. Гуманістичні та визвольні ідеї. Київ: Наукова думка, 1984. 210 с.
39. Овсійчук В.А. Українське мистецтво ХVІV - першої половини ХVІІ ст. Київ: Наукова думка, 1985. 196 с.
40. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу: Репринтне відтворення видання 1918 р. Київ: Абрис, 1991. 272 с.
41. Откович В.П. Народна течія в українському живопису ХVІІ - ХVІІІ ст. Київ: Наукова думка, 1990. 96 с.
42. Полонська - Василенко Н. Історія України у 2-х т. Т. 1.: До середини ХVІІ ст. Київ: Либідь, 1992. 640 с.

43. Полонська - Василенко Н. Історія України у 2-х т. Т. 2.: Від доби Козаччини до XIX ст. Київ: Либідь, 1992. 597 с.
44. Популярная художественная энциклопедия: Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство: В2-х книгах. Кн. 1, 2. Москва: 1996. 54 с.
45. Про оголошення 2003 року Роком культури України: Указ Президента України від 19 лютого 2002 р. №153. 2002. Президент. вісник. - 2002. 2 квітня - офіційно. с. 1.
46. Словник з мистецтва. К. М. Кадочникова. Москва: Дрофа, 2011. 801 с.
47. Свенціцька В.І. Іван Руткович і становлення реалізму в українському малярстві XVII ст. Київ: Наукова думка, 1966. 153 с.
48. Свенціцька В.І., Откович В.П. Українське народне малярство XIII - XX ст. - Київ: Мистецтво, 1991. - 270 с.
49. Свенціцька В.І., Сидор О.Ф. Спадщина віків. Українське малярство XIV - XVIII ст. у музейних колекціях Львова. Львів: Каменяр, 1990. 72 с.
50. Словник художників України. Київ: Наукова думка, 1973. 129 с.
51. Субтельний О. Україна: Історія. Київ: Либідь, 1992. 386 с.
52. Толстой А. Ю. Галактика поп-арту. Нова юність, 2001. № 4. 123 с.
53. Творив у Петербурзі, мріючи про Україну [художник - портретист Володимир Боровиковський]. Український історичний календар 95. - Київ: Наукова думка, 1994. С. 63 - 64.
54. Енді Воргал. Закарпатська школа: веб-сайт. URL: http://artpage.ru/advice/tehnika_portreta (дата звернення: 12.01.2019).
55. Український портретний живопис: веб-сайт. URL: <http://www.disslib.org/ukrayinskyi-portretnyi-zhyvopys-khvii-xviii-st-istoryko-ikonohrafichne-doslidzhennja.html> (дата звернення: 11.23.2019).

56. Эрдели Адальберт Михайлович: веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Эрдели,_Адальберт_Михайлович (дата звернення: 11.23.2019).

57. Перші портрети: веб-сайт. URL: <http://portret.lviv.ua/istoriya.html> (дата звернення: 11.24.2019).

58. Що таке портретний живопис? Франсіско Гойя: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Франциско-Хосе_де_Гоя (дата звернення: 11.24.2019).

59. Видатний портретист. Ян Гербурт: веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Гербурт,_Ян (дата звернення: 11.15.2019).

56. Композиція та її вплив на портрети: веб-сайт. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/31730/1/2011%20печ.%2052М%20Графічний%20практикум%20з%20композиції%20для%20студентів%201%20курсу%2012.pdf> (дата звернення: 11.15.2019).

57. Василь Касперович. Дудин Барковский: веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Дунин-Борковский,_Василий_Касперович (дата звернення: 11.17.2019).

58. Семен Сулима. Храм на вічність: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Семен_Сулима (дата звернення: 11.17.2019).

59. Портрет: веб-сайт. URL: <https://arzamas.academy/materials/1167> (дата звернення: 11.17.2019).

60. Живописні портрети VII-VIII століття: веб-сайт. URL: <http://portret.lviv.ua/istoriya.html> (дата звернення: 11.17.2019).

61. Поп-арт: веб-сайт. URL: <https://artrecept.com/zhivopis/stili/pop-art> (дата звернення: 11.18.2019).

62. Джим Дайн. Один из создателей поп-арта: веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Дайн,_Джим (дата звернення: 10.18.2019).

63. Марсель Дюшан, творчість французького художника: веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Дюшан,_Марсель (дата звернення: 10.18.2019).

64. Енді Воргол, перший представник поп-арту: веб-сайт. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Уорхол,_Энди (дата звернення: 10.18.2019).

65. Поп-арт. Енді Воргол та його творчість: веб-сайт. URL: <https://artrecept.com/zhivopis/stili/pop-art> (дата звернення: 11.19.2019).

66. Арт-простір. Мистецтво в кожному з нас: веб-сайт. URL: <https://artrecept.com/zhivopis/stili/pop-art> (дата звернення: 11.16.2019).